มติชน
ปีที่ 33 ฉบับที่ 11681 วันจันทร์ที่ 20 กันยายน พุทธศักราช 2553 หน้า 10

ก11104

สเต็มเซลล์กับภาวะที่ไม่พึงประสงค์

"สเต็มเซลล์ไม่สามารถรักษาได้ทุกโรค ขณะเดียวกันหากรักษาแบบผิดๆ ขาดงานวิจัยรองรับ นอกจากจะไม่ส่งผลต่อการรักษาแล้ว ยังอาจก่อโรคไม่พึงประสงค์อีกด้วย.."

ถ้อยคำของ **ผศ.นพ.อุดมศักดิ์ บุญวรมหรษฐ์** หัวหน้าหน่วยปลูกถ่ายไขกระดูก ภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เตือนอันตรายจากการนำเซลล์ต้นกำเนิด "สเต็มเซลล์" มาใช้รักษาโรคอื่นๆ นอกเหนือจากโรคทางระบบเลือด ที่ได้รับการยอมรับในการเสวนาทางการแพทย์ **"สเต็มเซลล์ รักษาได้ทุกโรคจริงหรือ.."** เมื่อวันที่ 18 กันยายน ที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า

การใช้เซลล์ต้นกำเนิดเม็ดโลหิตในการรักษาโรคเลือดชนิดต่างๆ ถือเป็นวิธีที่ได้รับมาตรฐานสากล และเป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน ส่วนการใช้เซลล์ต้นกำเนิดเม็ดโลหิต หรือการใช้เซลล์ต้นกำเนิดของระบบอื่นในการรักษาโรคอื่นที่ไม่ใช่โรคเลือด ยังอยู่ในขั้นตอนการศึกษาวิจัย และอาจก่อผลข้างเคียงได้ตัวอย่างผู้ป่วยที่ได้รับผลกระทบจากการฉีดสเต็มเซลล์ผิดมาตรฐานการยอมรับ โดยผู้ป่วยรายนี้เป็นเพศชาย อายุประมาณ 40 กว่าปี ป่วยด้วยโรคไต และได้เข้ารับการฉีดสเต็มเซลล์เม็ดโลหิตจากบริษัทเอกชนที่รับฝากสเต็มเซลล์ โดยอ้างว่าสามารถรักษาโรคไตให้หาย โดยเชื่อว่าสเต็มเซลล์จะสามารถเปลี่ยนเป็นอวัยวะทดแทนไตได้ซึ่งไม่เป็นความจริง

ณ ปัจจุบัน สเต็มเซลล์จากระบบเลือดต้องนำมาใช้สำหรับรักษาโรคมะเร็งเม็ดเลือดขาว มะเร็งต่อมน้ำเหลือง มะเร็งไขกระดูก ธาลัสซีเมีย ฯลฯ ส่วนจะพัฒนามาเป็นอวัยวะอื่นๆ ยังไม่มีงานวิจัยรองรับ แม้แต่สเต็มเซลล์จากอวัยวะอื่นๆ ก็ยังไม่สามารถนำมาใช้รักษาโรคได้

"หลังจากผู้ป่วยฉีดสเต็มเซลล์ในไตแล้ว พบว่าผ่านมา 6 เดือนเริ่มมีอาการผิดปกติ มีปัสสาวะเป็นเลือด จึงไปพบแพทย์ที่โรงพยาบาลจุฬาฯ และได้ทำการเอ็กซเรย์ พบว่า เกิดก้อนเลือดขึ้นบริเวณไต ซึ่งตอนแรกเข้าใจว่าอาจเป็นเนื้อร้าย แต่เมื่อซักประวัติจึงทราบว่า มีการฉีดสเต็มเซลล์เข้าไปในไต ทีมแพทย์จึงตัดชิ้นเนื้อไตบางส่วนออกมาวิเคราะห์ โดยใช้กล้องจุลทรรศน์ และย้อมสีพิเศษเพื่อเปรียบเทียบระหว่างเซลล์ของไตและเซลล์ผิดปกติดังกล่าว ทำให้ทราบว่า ก้อนเนื้อดังกล่าวเป็นก้อนเลือดที่รวมตัวกัน ซึ่งเกิดจากการฉีดสเต็มเซลล์จากระบบเลือดไปยังอวัยวะอื่น ซึ่งไม่สามารถรักษาโรคได้ และยังก่อให้เกิดผลข้างเคียง จนต้องทำให้การรักษายาวนานยิ่งขึ้น" หัวหน้าหน่วยปลูกถ่ายไขกระดูกระบุ

อีกตัวอย่างที่ชัดเจนว่าสเต็มเซลล์ไม่สามารถรักษาโรคอื่นๆ ได้นอกจากโรคเลือด คือ ช่วงประมาณ 10 กว่าปีที่ผ่านมา ทั่วโลกต่างให้ความสนใจถึงการรักษามะเร็งเต้านมจากสเต็มเซลล์ซึ่งขณะนั้นยังไม่มีงานวิจัยรองรับ จนกระทั่งมีการศึกษาเปรียบเทียบพบว่าผลการรักษามะเร็งเต้านมด้วยสเต็มเซลล์ไม่แตกต่างจากการรักษาในปัจจุบัน ที่สำคัญยังอาจเสี่ยงก่อให้เกิดโรคหรือภาวะที่ไม่พึงประสงค์

"สรุปได้ว่าเซลล์ต้นกำเนิดเม็ดโลหิต เป็นที่ยอมรับของโลกในการนำมารักษาโรคเลือดต่างๆ ส่วนที่มีการนำเซลล์ต้นกำเนิดดังกล่าวมารักษาโรคอื่นๆ ทั้งโรคทางสมอง หรือความสวยความงาม ล้วนไม่มีงานวิจัยรองรับ ขณะเดียวกันยังมีการอวดอ้างสรรพคุณถึงการเก็บเซลล์ต้นกำเนิดในอวัยวะต่างๆ เพื่อหวังใช้เป็นอวัยวะทดแทนให้ผู้ป่วยในอนาคตยิ่งเป็นไปไม่ได้ อาจเป็นเนื้องอกหรือเนื้อร้ายตามมา" ผศ.นพ.อุดมศักดิ์เตือน

อย่างไรก็ตาม ข้อมูลการปลูกถ่ายสเต็มเซลล์ของทั่วโลกตั้งแต่ปี 2523-2552 มีการรักษาเกี่ยวกับโรคเลือดแล้วกว่า 30,000-35,000 ราย โดยอันดับ 1 คือ การเปลี่ยนถ่ายไขกระดูก รองลงมา คือ มะเร็งต่อมน้ำเหลือง และมะเร็งเม็ดเลือดขาว ตามลำดับ ส่วนที่โรงพยาบาลจุฬาฯ ได้ทำการรักษาด้วยสเต็มเซลล์ไปแล้วราว 30-40 ราย รวมทั้งโลกประมาณ 100 รายต่อปี

โดยแหล่งที่มาของเซลล์ต้นกำเนิดดังกล่าวมาจากการบริจาคของญาติ ของพี่น้อง หรือบุคคลทั่วไปที่มีชนิดของเนื้อเยื่อ (HLA typing) ตรงกัน ซึ่งบุคคลที่สนใจร่วมบริจาคให้กับผู้ป่วยรายอื่นที่รอความหวังอยู่นั้น สามารถบริจาคได้ที่ธนาคาร

[ต่อด้านหลัง]

เซลล์ต้นกำเนิดเม็ดโลหิต ศูนย์บริการโลหิต
แห่งชาติ โดยมีเป้าในการรับอาสาสมัครให้ได้
100,000 คน ภายในปี 2555
ร่วมทำบุญแบบถูกมาตรฐานสากลกันดีกว่า...

วารุณี สิทธิรังสรรค์

waruree11@yahoo.com